

Відгук
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Кібенко Катерини Андріївни
на тему «Напрями підвищення ефективності виробничої діяльності
малих форм в аграрному секторі економіки»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю
051 «Економіка»

Відгук підготовлено на підставі вивчення рукопису дисертаційного дослідження та опублікованих наукових праць здобувача.

Актуальність теми дисертації обумовлена важливістю ролі малих форм аграрного виробництва на рівні галузі, а також як складової національної системи соціально-економічних відносин на рівні місцевих громад. За сучасних умов набули особливої значущості питання забезпечення ефективної виробничо-господарської діяльності даної групи аграріїв шляхом активного запровадження науково обґрунтованих техніко-технологічних та організаційних засобів, які враховуватимуть специфіку соціально-економічної природи сімейних форм аграрного виробництва.

Дисертаційну роботу виконано в межах програми наукових досліджень Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного за темою: «Розробка методики оцінки експортного потенціалу АПК регіону» (номер державної реєстрації 0111U002737). В межах зазначеної теми автором розглянуто науково-методичні засади організації виробництва сільськогосподарської продукції в системі малого аграрного виробництва.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна та академічна
добросесність.

За результатами проведеного аналізу Дисертаційної роботи Кібенко К.А. зроблено висновок, що отримані автором наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, поставлена мета досягнута, а сформульовані завдання виконано у повному обсязі. Висновки дисертації є логічно побудованими, а їхній зміст у повній мірі відповідає структурі проведеного дослідження. Використані у дисертації наукові методи відповідають сучасному рівню наукових досліджень, в результаті чого отримані результати характеризуються науковою новизною, практичною цінністю, що підтверджується довідками про впровадження.

Текст дисертації представлено структурно пов'язаними між собою трьома розділами, які характеризуються логічною послідовністю викладання матеріалу та аргументованістю основних положень.

В розділі 1 «Теоретико-методичні засади функціонування малих форм аграрного виробництва» розглянуто теоретичні аспекти соціально-економічної діяльності малого аграрного підприємництва, проаналізовано закордонний досвід державної політики сприяння розвитку даного сегменту аграрного виробництва. В процесі дослідження сформульовано класифікацію малих форм аграрного виробництва (стор.30), висвітлено специфіку використання ресурсного потенціалу в господарствах селянського типу (стор.51), сформульовано вітчизняні особливості застосування закордонного досвіду державних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування малих форм аграрного виробництва (стор.52-53)

В розділі 2 «Сучасний стан та ефективність підприємництва в малих формах аграрного виробництва» сучасні особливості функціонування суб'єктів малого аграрного підприємництва як складової національної економіки, проведено аналіз та організаційно-економічне оцінювання діяльності фермерських господарств, досліджено рівень ефективності функціонування сільських домогосподарств. Зокрема проведено кластерний аналіз діяльності малих форм аграрного виробництва (стор.85-86),

проаналізовано динаміку показників конкурентоспроможності фермерських господарств Запорізької області (стор. 103-104), досліджено рівень ефективності аграрного виробництва особистих селянських господарств за територіальною ознакою (стор.128-129).

В розділі 3 «Перспективи ефективного розвитку підприємництва в малих формах аграрного виробництва» проведено дослідження факторів ефективного господарювання малих форм аграрного виробництва, проаналізовано напрями підвищення рівня ефективності виробництва молока в системі малого аграрного підприємництва, досліджено шляхи підприємницького розвитку селянських господарств на засадах кооперації. За результатами сценарного аналізу доведено, що основними факторами сприяння ефективному розвитку малих форм аграрного виробництва повинні стати кооперація та впровадження інноваційних технологій (стор.168-169). В дисертаційній роботі проведено соціально-економічну оцінку реалізації проекту сімейної ферми з виробництва молока, за результатами якої доведено, що при забезпеченні середньомісячного доходу фермерів на рівні 8000 гривень рентабельність становитиме 81,8%, а при збереженні відповідного показника згідно середньогалузевих стандартів у даному регіоні значення рівня рентабельності сягатиме 144% (стор. 178). Запропонована в дисертаційній роботі стратегія розвитку обслуговуючої кооперації надає можливість членам кооперативу збільшити обсяг виручки у 2,1 рази, а умовний рівень рентабельності збільшити на 34,2 пункти (стор. 204-205).

Ознак порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі не виявлено.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях, зарахованих за темою дисертації.

Основні положення дисертації викладено у 15 працях, з них 7 статей у вітчизняних наукових фахових наукових виданнях (у т.ч. 7 статей

опубліковано у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз), 7 тез доповідей на науково-практичних конференціях та 1 наукова стаття у закордонному виданні. Загальний обсяг опублікованих праць складає 3,6 друкованих аркушів, з них особисто автору належить 2,7 друкованих аркушів. Положення дисертації, які розкривають її наукову новизну, висвітлені у публікаціях у фахових виданнях, а також пройшли апробацію на наукових конференціях. Повнота викладення результатів дисертаційної роботи Кібенко К.А. відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019р., а її автор Кібенко Катерина Андріївна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Новизна наукових положень дисертації

У дисертаційній роботі сформульовано та обґрунтовано низку наукових положень, які містять наукову новизну, зокрема:

- удосконалено класифікацію суб'єктів аграрного виробництва, яка, на відміну від існуючих, передбачає більш детальне визначення специфіки діяльності кожної з груп, а саме: дрібнотоварне господарство, селянське господарство, товарне господарство селянського типу та мале приватне підприємство (стор.32-33);

- удосконалено методичні підходи при оцінці результатів функціонування різних типів селянських господарств, а також при обґрунтуванні рекомендації щодо підвищення ефективності їхньої подальшої діяльності, зокрема запропонована диференціація аграріїв за наступними критеріями: статусність, рівень товарності, вплив результатів на сімейний бюджет (стор.40-43);

- дістали подальший розвиток питання застосування закордонного досвіду ефективного розвитку малих форм аграрного виробництва. А саме:

специфічність диференціації суб'єктів малого аграрного виробництва в системі національної економіки, низький рівень інституціоналізації суб'єктів аграрного виробництва сімейного типу, а також відсутність з боку держави стратегічного бачення їхньої ролі як селоформуючого та селоутворюючого фактора (стор. 54-55);

- дістали подальший розвиток концептуальні засади забезпечення ефективного розвитку малих форм аграрного виробництва, які передбачають стимулювання активної інтеграції аграріїв в систему економічних та соціальних відносин на селі (стор.71-72);

- дістали подальший розвиток наукові підходи щодо вивчення сучасного стану сільськогосподарського виробництва в малих формах господарювання, визначення зовнішніх та внутрішніх факторів, що обумовлюють рівень його ефективності (стор.86-87);

- дістали подальший розвиток наукові підходи щодо дослідження впливу організаційно-економічних факторів на рівень ефективності малих форм аграрного виробництва (стор. 118-119);

- дістали подальший розвиток наукові підходи щодо дослідження особливостей функціонування суб'єктів малого аграрного бізнесу як складової аграрного сектору з урахуванням специфіки використання наявної ресурсної бази (стор.123-124);

- дістали подальший розвиток наукові підходи щодо оцінки рівня ефективності сільськогосподарського виробництва в системі сільських домогосподарств (стор.136-140);

- обґрунтовано наступні напрямки забезпечення ефективного функціонування малих форм аграрного виробництва аграріїв: розвиток обслуговуючої кооперації, активне запровадження інноваційних технологій та державна підтримка (стор. 168-169);

- дістали подальший розвиток напрями підвищення рівня ефективності виробництва молока в малих формах аграрного виробництва за умов

забезпечення належного рівня доходів членів аграрних формувань та конкурентоспроможної економічної діяльності (стор.176-178);

- запропонована стратегія розвитку кооперативних відносин на базі селянських домогосподарств, яке передбачає формування власного інфраструктурного забезпечення (стор.204-206).

Дискусійні положення та недоліки дисертації

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Кібенко Катерини Андріївни, необхідно вказати на наявність певних положень, які, на нашу думку, мають дискусійний характер.

1. Наведені автором соціальні критерії диференціації малих форм аграрного виробництва (стор.43-44) доцільно було деталізувати, розглянути форми та приклади їхньої взаємопов'язаності.

2. До переліку факторів ефективного розвитку підприємництва в малих формах господарювання (стор. 158), на нашу думку, доцільно було б додати екологічну безпеку виробничо-господарської діяльності.

3. Розглядаючи в розділі 3 напрями підприємницького розвитку малих форм аграрного виробництва, доцільно було дослідити перспективи самореалізації даної категорії господарств в галузях невиробничої сфери, зокрема в сфері зеленого туризму. Даному напрямку економічної діяльності за сучасних умов приділяється особлива увага, враховуючи низький рівень використання наявного потенціалу в регіонах причорноморської зони.

4. В роботі автором використовуються різні дефініції для ідентифікації об'єкту дослідження, зокрема малі форми аграрного виробництва, селянські господарства тощо. На нашу думку доцільно було б використовувати один термін при викладенні інформаційного матеріалу.

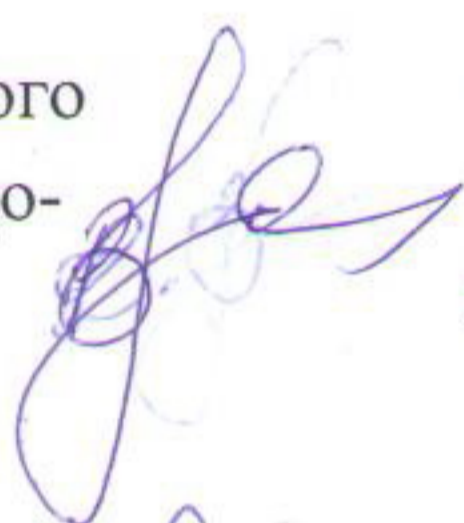
Однак зазначені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи Кібенко Катерини Андріївни і не принижують її методичної та науково-практичної цінності.

Загальний висновок

Дисертаційна робота на тему «Напрями підвищення ефективності виробничої діяльності малих форм в аграрному секторі економіки» є завершеним самостійно виконаним, логічно побудованим науковим дослідженням. За своїм змістом, структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає заявленій науковій спеціальності 051 «Економіка» та вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019р., а її автор – Кібенко Катерина Андріївна – заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу та
міжнародної торгівлі Національного
університету біоресурсів і природо-
користування України

В. Збарський

Підпис професора Збарського В. К.
засвідчую: начальник відділу кадрів
НУБіП України

М. В. Михайліченко